

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

auctoritas in eligendo Episcopo non impeditur quin aliquem postulare possent, relicto penes synodum integro arbitrio; ut patet in hoc negotio Nicopoleos. Senatus enim praefectum à Basilio approbaverat: Vos probastis dignum esse inquit, & non consensimus: ἀξιότιμος ἀναφανέτω, καὶ ὑμεῖς ἐδοκιμάσατε, καὶ ἡμῶς συνεθέμεθα. Reliquum erat ut ordinatum Episcopum à plebe suscipi curaret. Hoc quoque voluit significare idem Basilius in epistola L X I I. ad Neocæsarienses, post Mufonij Episcopi obitum: Cavendi vobis lupi, vigiliis cujusdam pastoris praesidio, quem repurgatis contentione omni & primatus affectatione animis petere quidem vestrum est, Domini verò designare: λυποῦνται ὑμῶν, ἐρηγορεῖτε πρὸς ποιμνίου ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς ποιεῖτε φιλονεικίας πόνους καὶ φιλοπατείας, τὰς ψυχὰς καὶ τὸν λόγον, ὃ καλεῖται ἀναδέχαι. Postulare pastorem, à synodo scilicet, positum est in potestate plebis; sed Dei est designare praeferendum, nempe synodi ejusdem judicio.

VI. Sanè licet Episcopum hunc vel illum populus petere possit, nullum tamen sibi potest praepone absque synodi judicio; ut docet canon decimus sextus Antiochenus: Si quis Episcopus vacans in Ecclesiam vacantem profiliat, sedemque pervadat absque integro perfectoque Concilio, hic abjiciatur necesse est: nisi cunctus populus, quem diripuit, eum habere delegerit. Perfectum verò Concilium illud est ubi interfuerit Metropolitanus antistes. Vi hujus canonis, qui recitatur in actione undecima Concilij Chalcedonenfis, pulsi sunt episcopatu Ephesi Bassianus & Stephanus; relicta eis dignitate episcopali, & alimentis.

CAPVT VI.

Synopsis.

I. Dein Graeci integrum electionum jus traxerunt ad synodum metropolitanam, neglectis clero & populo Ecclesiae vacantis. Incommodum hoc tollere tentavit Justinianus Imperator, qui vilem plebeculam ab electione removit. Tres autem eligi à clero & honoratis jubet, ut unus ex eis à Metropolitano eligatur.

II. Ex hac Justiniani constitutione aperitur verus sensus canonis xlii. Laodicensi, quo cavetur ut vilis plebecula a ceatur ab electione Diaconorum vel Presbyterorum.

III. Olim enim clerus & populus ab Episcopo interrogabantur in ordinationibus clericorum; ut patet ex Cypriano, Eusebio, & canonibus Africanis.

IV. Juris autem istius occasione plebs sapissime peccabat, adeo ut indignos plerumque eligeret. Inviator etiam quandoque rapiebat ad presbyteratum, ut accidit Augustino.

V. Exemplum item ejus rei datum in Paulino Episcopo dein Nolano. MARCA factus Presbyter apud Barconem in Hispania.

VI. Exempla item in Piniano & Chrysostomo. Quare prudenter cautum canone Laodicensi remouendam esse plebem ab electione Diaconorum & Presbyterorum.

VII. Potiori ratione porrigenda fuit hac prohibitio ad electiones Episcoporum. Joannes Scholasticus turbas arceri scribit ab electionibus Episcoporum.

VIII. Justinianus edixit clerum & primates populi solos ad electiones Episcoporum admittendos, neglectis turbis. Blondellus notatur.

IX. Clerus & honorati eligunt. Plebs verò faveat & applaudit.

I. **V** SURPATA à Graecis consuetudo, à minoribus civitatibus jus electionum avocans, illud solidum & integrum metropolitanica synodo addebatur, neglectis clero & populo Ecclesiae vacantis. Cui gravi incommodo ut Justinianus mederetur, novam legem condidit; qua jus cum temperamento quodam induxit, concessa Clericis & populo suffragiorum libertate ad exemplum occidentalis Ecclesiae, & relicta Metropolitanis auctoritate non contemnenda. Ac primum Clericis & civibus honoratis, qui olim unà cum Episcopis de electione consulebant, concessit ut foli eam peragerent, repulsa ab hac deliberatione vili plebecula; ea lege tamen, ut trium personarum electionem scripto factam ad Metropolitanam transmitterent. In istius autem arbitrio positum erat è tribus, quem magis idoneum judicaret, Episcopum designare & ordinare. Novella cxxiii. & cxxxvii. lex quoque 42. C. de Episcopis, continent juris istius novi institutionem.

II. Ex ista Justiniani constitutione aperitur verus canonis Laodicensi sensus; cujus interpretationem ad hunc locum de industria retulimus. Is est decimus tertius, cujus haec sunt verba Graeca: Ἐὶ ἢ μὴ τοῖς ἄλλοις ἀπέπεισεν τὸς κυριώτας ποιῆσαι τὸ μελλόντων ἐπιθεῖναι εἰς τὸ ἱερατεῖον. De eo quod non liceat turbis electiones eorum facere qui altaris ministerio sunt applicandi; ut loquitur vetus interpres. Eodem sensu Ferrandus in Breviatione cap. 105. de Diaconis interpretatur: qui quidem proprie ἐπιθεῖναι sive in sacrario, quae templi pars erat altari proxima, locum habebant sibi specialiter additum. Attamen Martinus Bracarenfis reddidit, qui ad sacerdotium promoventur: Dionysius, qui sunt ad sacerdotium provehendi; ut eis ἱερατεῖον legisse videantur. Itaque genuinus hic videtur esse verborum canonis sensus, ut vilis plebecula arceatur ab electionibus Diaconorum vel Presbyterorum. Diaconos quippe ad suam dispositionem plebs trahe-

Vide Ocellio
dem Hübner
part. 1. pag. 8. &
part. 1. pag. 114.

bat, quod multitudini fidelium electionem Diaconorum Apostoli permisissent. Pleroque etiam invitatos ad presbyteratum per vim adigebat.

III. Certum quidem est in Clericorum ordinationibus clerum atque plebem ab Episcopo fuisse consultam olim, ut docet Cyprianus epist. xxxiii. *In ordinandis Clericis, fratres carissimi, solemus vos ante consulere, & mores ac merita singulorum communi voto ponderare.* Vnde Cornelius Papa apud Eusebium lib. vi. cap. xliii. Novatianum vetitus à clero & à plerisque laicis ne in presbyterium adscisceret, hunc solum sibi concedi ordinandum petiit. Hic usus confirmatus est canone xxii. Concilij Carthaginensis tertij: *Vt nullus ordinetur Clericus nisi probatus vel Episcoporum examine vel populi testimonio, id est, utroque. Vel enim conjunctivè accipitur, ut fieri solet in scriptoribus hujus ætatis. Quod explicat Concilium Carthaginense quartum can. xxii. Vt Episcopus sine consilio Clericorum suorum Clericos non ordinet, ita ut civium convenientiam & testimonium querat.*

IV. Sed juris istius occasione plebs sæpissime peccabat, adeo ut indignos plerunque eligeret. Eleganter Hieronymus lib. i. adversus Iovinianum: *Nonnunquam errat plebis vulgique iudicium, & in sacerdotibus comprobatis unusquisque suis moribus faveat, ut non tam bonum quam sui similem querat prepositum.* Erin Ezechielem cap. xxxiii. scribit Episcopum & Presbyterum à populo electos & assumptos, ideo formidandum ne accedant indigni. Contingebat aliquando ut invitatos etiam raperet ad presbyteratum, ut accidit in Hipponensi Ecclesia, ubi Valerius episcopatum gerebat: *qui cum flagitante ecclesiastica necessitate de providendo & ordinando Presbytero civitatis plebem alloqueretur & exhortaretur, jam scientes catholici sancti Augustini propositum & doctrinam, manu injecta ---- cum tenuerunt, & ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt; omnibus uno consensu & desiderio fieri perficique petentibus, magnoque studio & clamore flagitantibus, ubertim eo flente; ut loquitur Possidius cap. liii.*

V. Sic à Lampio Episcopo anno cccxiii. apud Barcinonem in Hispania per vim inflammata subito plebis sacratus Paulinus, ut est in epistola xxxv. Augustini. Qua de re ipse Paulinus, qui fuit postea Nolanus Episcopus, hæc scripsit ad Severum epistola sexta: *Nos in Barcinonensi civitate consistimus. Post illas literas quas scripsisti, die Domini quo nasci de carne dignatus est, repentina, ut ipse testis est, vi multitudinis, sed credo ipsius ordinatione correptus, & presbyteratu initiatus sum.*

Tom. II.

Sanctissimi & nobilissimi illius viri, qui natione Aquitanus erat, mihi quoque Aquitano memoria observabatur, quando Barcinone consistens, ejus opem flagitando, ad presbyteratum sponte sum proventus anno millesimo sexcentesimo quadagesimo octavo.

VI. Horrendum & perseverantissimum clamorum fremitum Hipponensis multitudinis pro cogendo Piniano ad presbyteratum recitat Augustinus epistola cccxv. Vim quoque sibi illatam à populo Antiocheno conqueritur Chrysostomus ut presbyteratum susciperet.

Quare canonis Laodicensi verbis interdicta est plebi Diaconorum & Presbyterorum electio, nempe ne per tumultus negotium istud ad se pertraheret, invitatos quandoque Clericis & honoratis.

VII. Attamen cum par ratio & potior reperiat in Episcoporum electionibus, quas plebs aut factiosorum studiis aut pretio accensa turbare solebat, minus dignos sæpe ingerendo, (ut factum in electione Eusebij cathechumeni, ubi ὁχλῶδως χεῖρ παρέσυρε τὸ ἀκρόβητος, turbarum manus evertit jus accuratum, ut loquitur Nazianzenus epist. xxxi. cujus violentiæ similia passim occurrunt exempla) ideo rectissime Ioannes Scholasticus Patriarcha Constantinopolitanus, qui floruit sub ultima tempora Iustiniani, in veteri canonum collectione canonem Laodicensem sic accipit, ut turbis prohibeantur electiones Episcoporum, Tit. vii. collectionis: *μη τοῖς ὄχλοις ἐπιπέσειν ἐκλογαὶς ποιεῖσθαι τῶν ἐπισκόπων*, adducitque statim canonem duodecesimum Laodicensem. Eadem fuit sententia Martini Bracarenensis, qui primum caput collectionis suæ, quod inscribit *De electione Episcoporum*, ex hoc canonem Laodicensi decimo tertio componit.

VIII. Quare canonis istius decretum secutus Iustinianus, suis legibus difertè clerum & primates populi solos ad electiones Episcoporum admisit, neglectis turbis: quarum assensus non erat negligendus, sed inter suffragia legitima non censebatur. Sic enim accipienda sunt verba canonis, ut plebis interventio prohibeatur, non autem ut sola ejus violentia arceatur, quemadmodum scripsit vir eruditus Blondellus.

IX. Potest discrimen istud inter honoratos & vulgus, quod insinuavimus, probari ex Theodoreti verbis loquentis de Petro qui successit Athanasio novem annis post tempora Concilij Laodicensi. Ait ejus electionem factam quidem ab Athanasio vivente: *συμψήσαντες ἡμετέροιον, & τῶν ἱερομένων, καὶ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀξιωμασίων, καὶ ὁ λαὸς ὁ ἅπας* &

Ccc ij

Vide Baluzium de vita Marci, p. 106

Ἐπιφύλαξις ἐπιλόγου τῶν ἡδυνῶν : Suffragantibus sacri ordinis viris & iis qui erant in magistratu & dignitate constituti. Omnis verò populus acclamationibus letitiæ signa promebat. Clerus & honorati eligunt; plebs verò favet & applaudit. Vnde apud Liberatum cap. x i v. in locum Dioscorig Proterius electus est à nobilibus civitatis & ab Episcopis, plebs mentione omiſſa. Zeno quoque constituit apud Evagrium lib. i i i. cap. x i i. ut Alexandria fieret Episcopus ὅν ὁ κληρὸς καὶ τὸ λαὸν Ἰνφιλοῦργο, quem clerus & commune elegerunt, id est, corpus civitatis, neglecta scilicet plebe.

CAPVT VII.

Synopsis.

I. Constitutio Justiniani de tribus eligendis à clero & plebe, decretòque ad Metropolitanum mittendo, neque in Oriente neque in Occidente observata fuit.

II. Secunda synodus Nicæna Episcopis permittit universam electionum potestatem.

III. Decretum prisca illis temporibus erat penes Episcopos solos, exclusis ab eo jure clero & populo. Synodus CP. adversus Photium laicos removit ab electione.

IV. Refertur interpretatio quam Blondellus adhibet huic canoni Constantinopolitano.

V. Refellitur illa Blondelli interpretatio multiplicibus argumentis.

I. **Q**UOD constitutum fuerat à Justiniano de trium electione faciendâ à clero & plebe mittendòque decreto ad Metropolitanum locum non habuit nec in Oriente nec in Occidente; quamvis occasionem præbuerit postea Imperatoribus Græcis ad se trahendi jus Metropolitanum tributum, ut postea diceretur.

II. Tantum verò ab executione illius legis recessum est, ut non solum usu sed canone quoque in secunda synodo Nicæna lato anno DCCCLXXXVII. Episcopis permittita sit universa electionum potestas, citato ad eam firmandam canone quarto primæ synodi Nicænae: Δεῖ γὰρ τὸ μέλλοντα ἐπι-
 Ἐπιφύλαξις εἰς ἑπισκοπῶν ὑπὸ ἑπισκόπων Ἰνφιλοῦργου, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ὄντων. Oportet enim eum qui provehendus est ad episcopatum, ab Episcopis eligi, ut definitum est in canone Nicænorum patrum. Vnde cum objiceretur Ignatio Patriarchæ quòd non adeptus esset sedem Constantinopolitanam per electionem, responsum fuit eum decreto omnium simul Episcoporum, & Ecclesie consensu, canonicè & legitimè promotum fuisse, ut docet Nicetas Paphlago: Ἐν ἡμῶν πάντων ὁμοῦ τῶν ἀρχιερέων ἔστι ἐκκλησιαστικῶν συναιρέσει καὶ ἁγιωτικῶς καὶ ἐπίσκοπος κηρύσσεται.

III. Eo quippe tempore decretum, Ἐπιφύλαξις, erat penes Episcopos solos, exclusis & Clericis & populis à decreti ferendi potestate; cujus communionem antea cum Episcopis habuerant, licet non æquo jure. Quare nulli mirum videri debet si canone xxviii. Concilij CP. haberi anno DCCCLXX. adversus Photium, in editione Latina Anastasij Bibliothecarij ista legantur: *Promotiones atque consecrationes Episcoporum, concordans prioribus Conciliis, electione ac decreto Episcoporum collegij fieri sancta hæc & universalis synodus desinit & statuit.* depulsis disertè eodem canone laicis à negotio electionis, sub pœna anathematis.

IV. Hunc locum sic interpretatur vir eruditus Blondellus: *Prima canonis parte ex priorum Conciliorum præscripto, episcopalis collegij electione ac decreto promotiones fieri debere decernitur. Cum enim à principio uniuscujusque Ecclesia clerus & populus communi sibi consilio de Præsule providere soliti essent, novo postea in Episcoporum gratiam condito jure Nicæna synodus can. iv. Antiochena can. xix. Laodicensis can. xii. Episcoporum provincialium synodum ante omnia cogi, vel ejus ductu viduata Ecclesia clerum & plebem in suffragia ire, vel ad eam referre, nihil sine ea aggredi statuerunt. Collegio igitur Episcoporum promotionem tribuit canon; non quasi penes Episcopos solos electionis jus esse debeat, ---- sed quia primas inter omnes tenent, totiusque quantus quantus est conventus duces esse debent Episcopi. Hoc à Nicæni Concilij temporibus extra controversiam semper fuit.*

V. Quibus verbis veritas definitionis nostræ, quam abundè probavimus, aliquo pacto obscuratur. Rectè quidem vir doctus observat synodum Episcoporum coactam, ut eorum ductu & auspiciis electio ageretur à clero & à populo. Sed in tribus peccat. Primum, quòd synodi illius necessitatem inductam putet à synodo Nicæna, cum demonstraverimus ex Cypriano jus illud fuisse receptum per omnes ferè provincias, & Apostolorum exemplo niti, quorum præcipuæ partes fuerunt in electione Matthiæ. Secundum est, quòd initio Episcopus ab electionis gerendæ potestate arceri videtur, eamque in solidum clero & populo tribuere, cum potius jus electionis præcipuum penes Episcopos referat, non omiſſis tamen cleri & populi votis, quòd tandem fatetur, docetque primas partes inter electores tenuisse. Incidit in hanc dubitationem, quòd usum Occidentis, quo jus electionis translaturum est in clerum & plebem per decreta Pontificum Romanorum, ut statim docebimus, cum orientalem more confuderit, qui decretum ele-